

ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ จากการพัฒนาการท่องเที่ยว
ในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก เพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย*
Socio-Cultural and Economic Evaluation for Tourism Development
in Western Part of Thailand Towards the Capability
of Dawei Special Economic Zone

สยาม อรุณศรีมรกต **
สุพจน์ สุทธิศักดิ์ ***
สงกรานต์ กลมสุข ****
หิรัญญา กลางนุรักษ์ ****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยอนาคต (Futurism) โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) การจัดเวทีสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากการจัดการท่องเที่ยวและผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดในภูมิภาคตะวันตก จำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ข้าราชการในสังกัดกรมการปกครอง นักธุรกิจ และนักวิชาการ จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ 4 จังหวัด

ภาคตะวันตก มีผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ดังนี้

ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยว ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนใน 4 จังหวัดภาคตะวันตกดีขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชุมชน เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายทางชาติพันธุ์

ส่วนผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่พึงประสงค์ พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวก่อให้เกิดมลพิษ ป่าไม้ถูกทำลาย และมีขยะปริมาณมาก มีผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน อาจก่อให้เกิดปัญหาเสพติดและอาชญากรรม และการค้ามนุษย์ เพิ่มปริมาณของแรงงานต่างด้าวอาจทำให้

* ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

** รองศาสตราจารย์ประจำ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ สาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยคริสเตียน

**** อาจารย์ประจำ สาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยคริสเตียน

เกิดปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรม และประชากรแฝงจากแรงงานที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่พึงประสงค์ พบว่าคนในชุมชนได้ประกอบอาชีพมากขึ้น มีการลงทุนด้านการท่องเที่ยว ที่พัก การขนส่ง และ อาหารทะเล มีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรีกับกลุ่มจังหวัดภาคตะวันตก เกิดการพัฒนาเส้นทาง การขนส่งสินค้า เกิดการพัฒนาทางกายภาพเพื่อรองรับการเติบโตทางธุรกิจ

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่ไม่พึงประสงค์ พบว่า ทำให้ค่าครองชีพในชุมชนสูงขึ้น กลุ่มทุนจะตักตวงผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนมากเกินไป ทรัพยากรป่าไม้อาจถูกทำลายมากขึ้นและเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาอุตสาหกรรม และการพัฒนาทางกายภาพ มีผลกระทบต่อการเวนคืนที่ดิน และการสูญเสียพื้นที่ภาคเกษตรกรรม

ส่วนมาตรการควบคุมป้องกันปัญหาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรมีการเตรียมการทั้งระดับรัฐและระดับชุมชน โดยจัดทำแผนพัฒนาที่ชัดเจน และดำเนินการพัฒนาโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม มีการประสานงานเกี่ยวกับการค้าชายแดนให้ถูกต้องตามกฎหมายของประเทศไทย ควบคุมการทำลายสิ่งแวดล้อม และให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนให้รู้เท่าทันกับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง รวมถึงจัดตั้งสำนักแก่เยาวชนให้มีความรักในท้องถิ่น

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าหน่วยงานราชการและองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และการป้องกันปัญหาด้านสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยว

Abstract

The Research Project is a Futurism and Delphi Technique Research and a group seminar with an in-depth interview from the selected key informants such as business sector, servant, community leader, educational officer, and community representative to gather opinions on the impacts of tourism management toward a preparation for controlling, preventing and managing of the social, culture and economy impacts from the tourism development in the western part of Thailand : Kanchanburi, Ratchaburi, Suphanburi and Nakhon Pathom. The result of this research found that there were impacts from the tourism development on of social, culture and economy.

The desirable impacts on social and culture found that the tourism development will increase the higher quality of life of the people of the people in the western part of Thailand, emerging a cultural exchange between community and the ethnics networking collaboration.

The impacts on the social and culture found that the tourism development will increase the massive pollutions, deforestation and voluminous trashes. Other impacts found that there might have increased drugs, criminals, human trafficking and increasing of the migrant workers which maybe cause the social and culture conflicts, problems and illegal migrant workers.

The desirable impacts on the economy found that there will be increasing earning a living number of people. There will be the tourism business sectors, accommodations, logistics and seafood investment throughout the western part of Thailand. The logistic and infrastructures will be developed to support the business expansion.

The undesirable on economy impacts found that the community's cost of living will be higher after the tourism has been developed. The investors will take more advantages from the local community. Also the deforestation and environmental issues from the industrial

development including the physical development and losing the agriculture area are also the undesirable impact.

Lastly, the suggestions of the control and prevention measurements found from this research are the explicit development proposal from the government and community level by operating and participating together according to Thailand regulations and Laws, environment destruction control, educating people knowingly toward the global changes including the community consciousness and awareness are also consideration as a control and preventive measure of the tourism development.

1. ความสำคัญของปัญหา

โครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมทวาย ประเทศเมียนมาร์ เป็นหนึ่งในรูปธรรมของการขยายการลงทุนข้ามพรมแดนจากประเทศไทยสู่ประเทศเมียนมาร์ เพื่อที่จะนำทรัพยากรพลังงานและผลผลิตต่างๆ กลับมาหล่อเลี้ยงการเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศไทย ทั้งยังมีแนวคิดที่จะเชื่อมโยงเส้นทางการคมนาคมจากประเทศเมียนมาร์ ผ่านประเทศไทย ไปสู่ประเทศกัมพูชาและเวียดนามอีกด้วย โครงการนี้จึงเป็นเสมือนรูปธรรมที่ชัดเจนอย่างหนึ่งของการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (วรัถลักษณ์ ศรีไย, 2556)

สิ่งที่ตามมาจากการขยายการลงทุนข้ามพรมแดน คือ การพัฒนาการท่องเที่ยว ในบริเวณชายแดนและจังหวัดใกล้เคียง อันได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม และจังหวัดราชบุรี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริเวณบ้านพุน้ำร้อน ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งกำลังถูกผลักดันให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่อ

เชื่อมกับนิคมอุตสาหกรรมทวาย ในประเทศพม่า ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เมื่อมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ย่อมมีผลทำให้องค์ประกอบด้านกายภาพด้านเศรษฐกิจ รวมถึงสังคมและวัฒนธรรม ได้รับความกระทบกระเทือนหรือเกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งทางบวกและทางลบ และเมื่อการท่องเที่ยวปริมาณมากขึ้นจนพัฒนากลายเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อองค์ประกอบต่างๆ ภายในชุมชนก็จะมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

โครงการวิจัยนี้จึงดำเนินการศึกษาผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ จากการพัฒนาเส้นทางการคมนาคมเชื่อมโยงจากเขตเศรษฐกิจทวาย เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเน้นศึกษาบริเวณบ้านพุน้ำร้อน ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีและพื้นที่ 4 จังหวัดใกล้เคียง รวมถึงเสนอแนะมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบดังกล่าว

วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน) ๒๕๕๘

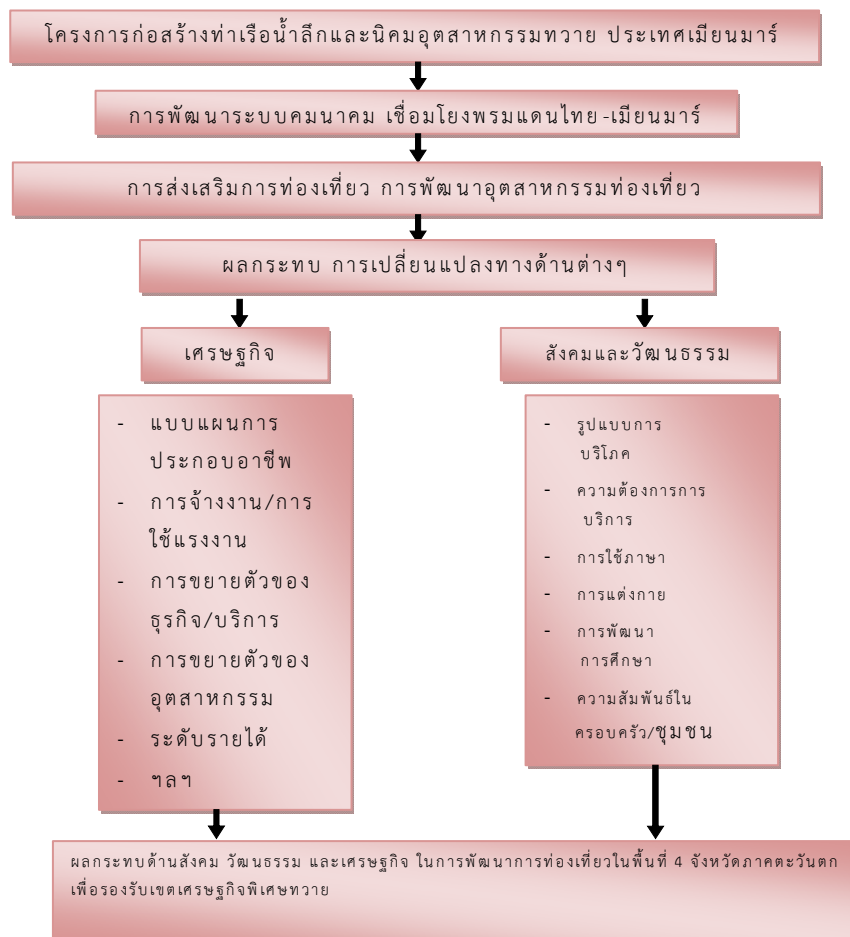
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาและจัดทำรายงานผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-เมียนมาร์ และครอบคลุม 4 จังหวัดภูมิภาคตะวันตก ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม
2. เสนอแนะมาตรการเชิงนโยบายเพื่อลดผลกระทบทางด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ในพื้นที่ศึกษาและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบ

3. ขอบเขตของการวิจัย

โครงการวิจัยนี้จะดำเนินการศึกษาผลกระทบทางด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย หลังจากเขตเศรษฐกิจพิเศษทวายแล้วเสร็จ ตั้งแต่บริเวณด่านชายแดนไทยพม่า คือ บริเวณบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี และครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด กาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม และราชบุรี เพื่อเป็นข้อมูลกำหนดนโยบายป้องกันและลดผลกระทบดังกล่าวให้แก่หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ ทั้งในภาครัฐและชุมชน

4. กรอบแนวคิดของการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก เพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษห้วย” กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

5.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัย 2 รูปแบบ ได้แก่ เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เพื่อนำไปสู่การเตรียมการ การควบคุม การแก้ไข และการบริหารจัดการ เกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดในภูมิภาคตะวันตก และรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการจัดเวทีประชุมกลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึกจากนักธุรกิจ ข้าราชการ ผู้นำชุมชน บุคลากรทางการศึกษา และผู้แทนของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากการจัดการท่องเที่ยว โดยมีลำดับขั้นตอนการวิจัยดังนี้

วิธีวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

ผู้วิจัยกำหนดเป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดประเด็นปัญหาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดในภูมิภาคตะวันตก และสร้างแบบสัมภาษณ์

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ อย่างน้อย 17 คน จากทั้ง 4 จังหวัด ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจังหวัด ท่องเที่ยวจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชย์จังหวัด หอการค้าประจำจังหวัด เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนแต่ละจังหวัด นายอำเภอ ปลัดเจ้าหน้าที่ประจำองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่เทศบาล

ขั้นที่ 3 นำผลการสัมภาษณ์มาสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม จากการพัฒนาการท่องเที่ยว

เพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษห้วย โดยดำเนินการสร้างแบบสอบถามเพื่อสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ และเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจประเมินความครอบคลุมของเนื้อหาและความเหมาะสมของประเด็นคำถาม

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ไปสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิในจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดนครปฐม จำนวนไม่ต่ำกว่า 17 คน ดังนี้

รอบที่ 1 ส่งแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ไปสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง

รอบที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยการรวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเข้าด้วยกัน รวมทั้งตัดข้อมูลที่ซ้ำซ้อนกันออก เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญออกความคิดเห็นในลักษณะของการจัดระดับความสำคัญของคำถามในแต่ละข้อ

รอบที่ 3 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เป็นการพิจารณาคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยพิจารณาจากค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ขั้นที่ 5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับกำหนดประเด็นเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ครั้งที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการตอบแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิรอบที่ 1 โดยใช้สถิติหาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ หรือค่า IR (Interquartile Range)

ครั้งที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 3 โดยใช้สถิติหาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และสรุปประเด็นผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของจังหวัด

วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน) ๒๕๕๘

กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันผลกระทบ

วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยกำหนดเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. จัดเวทีประชาคมสำหรับนักธุรกิจ ข้าราชการ ผู้นำชุมชน บุคลากรทางการศึกษา และผู้แทนของประชาชนในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม

2. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนของนักธุรกิจ ข้าราชการ ผู้นำชุมชน บุคลากรทางการศึกษา และผู้แทนของประชาชนในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม จังหวัดละ 5 คน

3. วิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบด้าน สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย จากผลการจัดเวทีประชาคมและการสัมภาษณ์เชิงลึก

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.2.1 ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำด้านการศึกษา และผู้แทนประชาชนในพื้นที่บ้านพุน้ำร้อน ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

5.2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมจังหวัดท่องเที่ยวจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชย์จังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด เจ้าที่หน้าพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่ประจำองค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่เทศบาลใน 4 จังหวัดภาคตะวันตก

5.2.3 นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ทุกอำเภอ ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม

5.2.4 ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว ทั้ง 4 จังหวัด

5.2.5 ผู้แทนจากสถาบันการศึกษาของท้องถิ่น ทั้งจากมหาวิทยาลัย โรงเรียน การศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) และองค์กรพัฒนาชุมชน

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.3.1 แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

5.3.2 แบบสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

5.3.3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกนักธุรกิจ ข้าราชการ ผู้นำชุมชน บุคลากรทางการศึกษา และผู้แทนของประชาชนในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม

5.3.4 แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดเวทีประชาคม

6. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก เพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย” สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

6.1 สาเหตุของการเกิดผลกระทบทางสังคม และวัฒนธรรม มีสาเหตุหลักสรุปได้ 4 ประการ ได้แก่

6.1.1 เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานจากเมียนมาร์เข้ามาในประเทศไทย

6.1.2 เกิดการพัฒนาทางกายภาพและการลงทุนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

6.1.3 นักลงทุนจากภายนอกจะเข้ามาในพื้นที่จำนวนมาก

6.1.4 เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมในชุมชน

6.2 สาเหตุของการเกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ มีสาเหตุหลักสรุปได้ 2 ประการ ได้แก่

6.2.1 เกิดธุรกิจการท่องเที่ยว และการค้าขายบริเวณชายแดน

6.2.2 เกิดอุตสาหกรรมการผลิตและการขนส่ง

6.3 ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม

ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม สามารถสรุปผลกระทบที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ได้ดังนี้

6.3.1 ผลกระทบที่พึงประสงค์ สรุปได้เป็น

6 ประเด็น ดังนี้

1) คนในชุมชนได้รับพัฒนาศักยภาพมากขึ้น มีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชุมชนชาวไทยกับชาวพม่า รวมทั้งเกิดการพึ่งพาเชื่อมโยงกันเป็นชุมชนที่ใหญ่ขึ้น

2) เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายทางชาติพันธุ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นศูนย์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เชื่อมโยงกับจังหวัดนครปฐมและสุพรรณบุรี

3) เกิดการพัฒนาสถาบันการศึกษาทางอารยธรรม ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์การเชื่อมโยงทางชาติพันธุ์ของ 4 จังหวัดภาคตะวันตก รวมถึงชาติอาเซียนในยุคแรก เพื่อรองรับเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

4) เกิดการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวทางน้ำ ตามพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ เชื่อมโยงจากสุพรรณบุรีถึงบ้านพุน้ำร้อนเป็นศูนย์การศึกษาด้านวัฒนธรรมยุคสุวรรณภูมิและทวารวดี เชื่อมโยงไปยังจังหวัดราชบุรี

5) จังหวัดในภาคตะวันตกอาจเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

6) วิถีชีวิตชาวบ้านใน 4 จังหวัดภาคตะวันตกจะดีขึ้นเพราะมีนักท่องเที่ยวและนักลงทุน

6.3.2 ผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ สรุปได้เป็น 13 ประเด็น ดังนี้

1) การพัฒนาการท่องเที่ยวก่อให้เกิดมลพิษป่าไม้ถูกทำลาย และมีขยะปริมาณมาก เนื่องจากมีคนเข้าไปในพื้นที่มาก ซึ่งประชาชนเจ้าของพื้นที่ต้องรับผลกระทบสูง

2) การพัฒนาทางกายภาพ เช่น การตัดถนนอาจมีผลกระทบต่อารเวนคืนที่ดิน และการสูญเสียพื้นที่ภาคเกษตรกรรม

3) บุคคลนอกชุมชนจะเข้าไปจัดการ ทำให้เกิดผลกระทบกับคนในชุมชนดั้งเดิมวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนจะหายไป เนื่องจากคนภายนอกเข้ามาอยู่ในพื้นที่

4) วัฒนธรรมชุมชนถูกทำเป็นสินค้าทั้งหมด ความเป็นวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตจะถูกทำลาย ทั้งๆ ที่วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสร้างความสัมพันธ์ของชุมชน

5) คนขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ขัดแย้งกันง่าย มีปัญหาอื่นตามมาได้ง่าย และคนจะทำได้ง่ายเพราะขาดการควบคุมเชิงสังคม

6) เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากไฟฟ้า น้ำประปา และทรัพยากรอื่นๆ ถูกใช้เพิ่มขึ้น ชาวบ้านเจ้าของพื้นที่ถูกแย่งชิงทรัพยากร

7) หากเป็นแหล่งท่องเที่ยวจะมีปัญหาเรื่องยาเสพติด เพราะแนวชายแดนไทย-เมียนมาร์ ด้านจังหวัดกาญจนบุรี มีช่องทางเข้าถึง 43 ช่องทาง แต่จัดให้มีด่านตรวจเพียง 3 ช่องทาง

8) อาจจะมีปัญหาอาชญากรรมเพิ่มขึ้นจากความไม่เข้าใจด้านภาษา วัฒนธรรม และคติความเชื่อระหว่างกลุ่มคนไทยและเมียนมาร์

9) อาจจะมีปัญหาการค้ามนุษย์

10) วิถีชีวิตชุมชนจะถูกบิดเบือน จะเหลือวิถีชีวิตเดิมน้อยมาก

11) คนในชุมชนยังขาดความรู้ ซึ่งจะเสียเปรียบนายทุนในทุกด้าน

12) แรงงานต่างด้าว เช่น เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา เข้ามาทำงานในธุรกิจบริการ จำนวนมากขึ้น และจะนำภูมิปัญญาไทย เช่น ด้านอาหารและการเกษตรไปพัฒนาประเทศเขา

13) การเพิ่มปริมาณของแรงงานต่างด้าวอาจทำให้เกิดปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมและประชากรแฝงจากแรงงานที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย

6.4 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สามารถสรุปผลกระทบที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ได้ดังนี้

6.4.1 ผลกระทบที่พึงประสงค์ สรุปได้เป็น 14 ประเด็น ดังนี้

1) คนในชุมชนได้ประกอบอาชีพมากขึ้น ทั้งในรูปแบบลูกจ้างและกิจการของตัวเอง

วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน

ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน) ๒๕๕๘

2) มีการลงทุนด้านการท่องเที่ยว ที่พัก การขนส่ง และอาหารทะเล

3) มีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวของจังหวัด กาญจนบุรีกับกลุ่มจังหวัดภาคตะวันตก ทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามจุดเด่นของแต่ละจังหวัด

4) จังหวัดกาญจนบุรีจะเป็นคนกลางในการค้าขายกับทวาย

5) จะเกิดการพัฒนาลำหนทางการขนส่งโดยฝั่งไทยจะขยายถนนเป็นถนน 4 เลนถึงแยกบ้านเก่า ซึ่งจะลาดยางแล้วเสร็จประมาณปลายปี 2558

6) เกิดการพัฒนาทางกายภาพเพื่อรองรับการเติบโตทางธุรกิจได้แก่ โรงแรม ท่ารถ และโซนอุตสาหกรรม

7) การท่องเที่ยวระหว่างฝั่งไทยกับทวายจะได้รับความนิยมมาก

8) จังหวัดในภาคตะวันตกจะได้รับทรัพยากรจากเมียนมาร์สำหรับผลิตสินค้าอุตสาหกรรม

9) ห้างสรรพสินค้าในจังหวัดกาญจนบุรี จะเพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับคนจากทวายที่มีกำลังซื้อสูงมาซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค

10) มีการเตรียมพื้นที่บริเวณบ้านพุร้อนสำหรับพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเหมือนอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยกำหนดพื้นที่เป็นคลังโซนต่างๆ เช่น คลังสินค้า ศูนย์การค้า และโลจิสติกส์ เป็นต้น

11) พื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก จะเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบสำหรับการบริโภค เช่น ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ เพื่อรองรับความต้องการใช้จากการพัฒนาการท่องเที่ยว

12) ชุมชนใน 4 จังหวัดภาคตะวันตก ได้ผลิตสินค้าท้องถิ่นสำหรับการจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงบริการอื่นๆ ตามเส้นทางการท่องเที่ยว

13) เกิดการพัฒนาธุรกิจการขนส่งเพื่อเชื่อมโยงกับธุรกิจการท่องเที่ยว

14) พื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตกจะเป็นศูนย์กลางคลังสินค้า และฐานการผลิตทางอุตสาหกรรม เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูง น้ำไม่ท่วม

6.4.2 ผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ สรุปได้เป็น 9 ประเด็น ดังนี้

1) ค่าครองชีพในชุมชนจะสูงขึ้น
2) ปัจจุบันนักธุรกิจนอกพื้นที่คิดเรื่องพัฒนาการท่องเที่ยว และมีการกว้านซื้อที่ดิน แต่ชาวบ้านในชุมชนยังไม่คิด

3) ในอนาคตลูกหลานชาวบ้านพุร้อนจะไม่ มีพื้นที่ทำกินเนื่องจากการขายที่ดินทำกิน เพราะที่ดินมีราคาแพง

4) รายได้ในชุมชนอาจเพิ่มขึ้น แต่มีการกระจายรายได้น้อย

5) กลุ่มทุนจะดึงดวงผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนมากเกินไป ขณะที่ชุมชนไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ลดลง ต้องอาศัยแหล่งอาหารจากภายนอก ชุมชนซึ่งมีต้นทุนสูง

6) ปัญหาแรงงานต่างชาติถูกกว่าแรงงานไทย เมื่อพัฒนาการท่องเที่ยว และอุตสาหกรรม ก็จะมีปัญหาเกี่ยวกับนายทุนไม่รับแรงงานไทย

7) เกิดระบบสินค้าหนีภาษี
8) เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาอุตสาหกรรม

9) ทรัพยากรป่าไม้อาจถูกทำลายมากขึ้น

6.5 มาตรการป้องกันหรือแก้ไขผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

6.5.1 มาตรการของภาครัฐ

6.5.1.1 กระทรวงมหาดไทย

1) กรมการปกครองต้องกระจายอำนาจลงสู่ชุมชนจริงๆ โดยให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชน ให้ชุมชนมั่นใจในศักยภาพของตนเอง ไม่หวังพึ่งคนอื่น

2) ต้องเข้มงวดในการปราบปรามการค้าที่ไม่สุจริต ผิดกฎหมาย อันจะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว

3) ต้องมีการใช้กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

6.5.1.2 กระบวนการศึกษาธิการ

1) ควรดำเนินการเรื่องรับนักเรียนจากทวาย มาเรียนในประเทศไทยและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับวีซ่า ของนักเรียนจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ เพื่อให้ นักเรียนจากเมียนมาร์ได้สัมผัสวัฒนธรรมไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการค้าขายในอนาคต

2) ควรเตรียมความพร้อมแก่เยาวชนเรื่อง ภาษาอังกฤษและภาษาเมียนมาร์ อย่างเข้มข้น รวมทั้ง จัดให้เยาวชนได้ศึกษาวัฒนธรรมของประเทศ เมียนมาร์

3) รัฐควรผลักดันให้เกิดข้อตกลงเกี่ยวกับ กฎหมายการค้า และภาษีการค้า ระหว่างไทยกับ เมียนมาร์ให้ชัดเจน

6.5.1.3 กระบวนการพัฒนาสังคมและความ มั่งคั่งของมนุษย์

1) ควรจัดให้มีการพัฒนาโดยใช้ชุมชนเป็น ฐาน (Community Based) โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม ตัดสินใจในการจัดการท่องเที่ยวทุกประเด็น ทำให้ ขจัดปัญหาได้มาก โดยชุมชนจะดำเนินงานควบคู่ไปกับการ พัฒนาองค์ความรู้ตมบริบทของชุมชน มีการจัดสรร ผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้ง

2) ควรเร่งสร้างทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้ มีความรู้เรื่องการจัดการโดยรัฐให้การสนับสนุนด้าน ต่างๆ

6.5.1.4 กระบวนการท่องเที่ยวและกีฬา

1) ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการ ลงทุนต่าง ๆ กับประชาชนในชุมชน รวมถึงหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ในเครือข่ายท้องถิ่น

2) ควรสร้างโมเดลเกี่ยวกับการพัฒนาการ ท่องเที่ยวร่วมกันทั้ง 4 จังหวัด เพื่อป้องกันปัญหาและ เตรียมความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยว

3) สร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงทั้ง 4 จังหวัดเนื่องจากมีวัฒนธรรมร่วมกัน เช่น วัฒนธรรม ทวารวดี และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

4) จัดทำข้อมูลการท่องเที่ยวใน 4 จังหวัด ให้แก่ชาวเมียนมาร์

6.5.1.5 กระบวนการวัฒนธรรม

ควรมีการกระตุ้นและปลูกจิตสำนึกให้เยาวชน รักและหวงแหนศิลปวัฒนธรรมตลอดจนภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพราะคนไทยสัมผัสวัฒนธรรมต่างชาติง่าย หากไม่มีการอนุรักษ์แต่เนิ่นๆ จะถูกกลืนกลายหมดสิ้น

6.5.1.6 กระบวนการคมนาคม

ควรจัดสร้างเส้นทางคมนาคมที่สะดวก เพื่อเอื้อประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดย ศึกษาผลกระทบต่อประชาชนจากการสร้างเส้นทาง คมนาคมอย่างรอบคอบ

6.5.1.7 กระบวนการแรงงาน

ต้องสำรวจแรงงานต่างด้าวเพื่อการบริหารจัดการ และแรงงานต่างด้าวต้องมีนายจ้างที่ชัดเจน

นอกจากนี้ ยังได้รับข้อเสนอแนะจาก ผู้เชี่ยวชาญ ให้บูรณาการการดำเนินงานระหว่าง กระบวนการต่างๆ ที่มีการกิจเชื่อมโยงกัน เพื่อป้องกัน ปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมถึงให้มีการบูรณาการภาคประชาชนโดยกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

6.6 มาตรการของชุมชน

6.6.1 มาตรการให้ความรู้

1) จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเตรียมความพร้อมแก่ประชาชนในชุมชน ให้มีความรู้ มีความตระหนัก และมีแนวปฏิบัติในการตั้งรับ ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยว

2) สำนักงานท่องเที่ยวฯ จังหวัดควรจัดให้ ชุมชนศึกษาข้อมูลผลกระทบจากการจัดการท่องเที่ยว ทั้งทางบวกและทางลบ

3) หอการค้า และสภาอุตสาหกรรมจังหวัด ภาคตะวันตก ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการลงทุน ต่างๆ แก่ผู้ประกอบการ รวมทั้งนำผู้ประกอบการไป ศึกษาพื้นที่ลงทุนจริงในทวาย

4) หอการค้าและสภาอุตสาหกรรมจังหวัด ภาคตะวันตก ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการลงทุน การค้าขาย และการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว

วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน

ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน) ๒๕๕๘

5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรติดตามสถานการณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด และแจ้งให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อให้ประชาชนปรับตัวได้ทัน

6.6.2 มาตรการบริหารจัดการ

1) จังหวัดในภาคตะวันตกควรมีแผนแม่บทในการพัฒนาที่ชัดเจน เพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งแผนการพัฒนาคน พัฒนาสาธารณูปโภค และพัฒนาระบบระเบียบต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวที่กำลังจะเกิดขึ้น

2) องค์กรบริหารส่วนตำบลผู้นำร้อนควรจัดทำธรรมนูญท้องถิ่นโดยประชาชนมีส่วนร่วม

3) หน่วยงานราชการในท้องถิ่น 4 จังหวัดภาคตะวันตก ควรสนับสนุนกลไกที่มีคุณภาพร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานกับหน่วยงานอิสระในท้องถิ่น เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยว รวมถึงการป้องกันและแก้ปัญหาผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างเป็นระบบ

4) หอการค้าจังหวัดกาญจนบุรีและหอการค้าทวาย ควรเป็นหน่วยงานหลักในการผลักดันให้เกิดความร่วมมือทางการค้า และประสานงานกับเครือข่ายอื่นๆ ผลักดันให้เกิดการค้าชายแดน รวมถึงความสะดวกในการใช้ยานพาหนะข้ามพรมแดนบริเวณชายแดน และการเก็บภาษีที่ถูกต้องตามกฎหมาย

5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น หอการค้าจังหวัดควรจัดทำแผนพัฒนาเพื่อรองรับผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจ จากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

6) หอการค้าและสภาอุตสาหกรรมจังหวัดภาคตะวันตก ควรจัดการเยี่ยมชมและแลกเปลี่ยนกลุ่มผู้จัดการท่องเที่ยวของไทยและเมียนมาร์ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย

7) สำนักงานท่องเที่ยวฯ จังหวัดควรสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว

ของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันตก ในการสนับสนุนข้อมูลการท่องเที่ยว และการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวตลอดถึงอำนวยความสะดวกแก่กันและกันในการสนับสนุนการท่องเที่ยว

8) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรวางผังการพัฒนาพื้นที่สำหรับธุรกิจและอุตสาหกรรมให้เหมาะสม ไม่กระทบกับชุมชนดั้งเดิม รวมทั้งป้องกันชาวต่างชาติครอบครองที่ดินโดยผ่านอภินิหารหรือพินกฎหมายการควบคุมผังเมืองมาใช้อย่างจริงจัง

9) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกันพื้นที่สาธารณะไว้สำหรับคนรุ่นหลังอาจเป็นพื้นที่เพื่อเกษตรกรรมหรืออื่นๆ

10) สถาบันการศึกษาในชุมชนควรพัฒนาหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวท้องถิ่น หรือการท่องเที่ยวชุมชน

11) สถาบันการศึกษาในชุมชนควรสร้างความร่วมมือระหว่างครอบครัวชุมชน และสถานศึกษา ในการปลูกฝังให้เยาวชนรักท้องถิ่น ไม่ขายที่ดินทำกิน มีความรับผิดชอบ และมีวินัย

12) สถาบันการศึกษาในชุมชนควรเตรียมนักเรียน นักศึกษาให้มีวิชาชีพเพื่อรองรับการพัฒนา เช่น การท่องเที่ยว คหกรรม และช่างยนต์ เป็นต้น

7. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ จากการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก เพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย” ซึ่งเป็นการศึกษาอนาคต (Futurism) พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก มีผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ทั้งในรูปแบบที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ดังนี้

ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวจะทำให้คนในชุมชนได้รับพัฒนาศักยภาพมากขึ้น มีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตของ

ประชาชนใน 4 จังหวัดภาคตะวันตกดีขึ้น เพราะมีนักท่องเที่ยวและนักลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อธิวิญญาน พงศ์พิศาล (2549) ที่ได้ศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้โครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ กรณีศึกษาบ้านไทย-จังหวโหล่น อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ซึ่งพบว่า ผลกระทบด้านบวกที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ รายได้ของคนในพื้นที่เพิ่มขึ้น สามารถเข้าถึงระบบสาธารณสุขไปโรคพื้นฐานได้ดีขึ้น และธงชัย ประเทือง (2555) ได้ศึกษาผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจจากการสร้างปางช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ตำบลกีดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การสร้างปางช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวมีผลกระทบทางสังคมในทางบวก ได้แก่ ปางช้างเป็นแหล่งสร้างงานของชุมชน ทำให้คนในชุมชนเข้ามาทำงานในพื้นที่ตำบลกีดช้างมากขึ้น เกิดการสร้างเครือข่ายการทำงานและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมถึงเป็นการสร้างงานให้แก่เยาวชนให้กลับมาทำงานในหมู่บ้านมากขึ้น ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในหมู่บ้าน

นอกจากนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชุมชนชาวไทยกับชาวพม่า รวมทั้งเกิดการพึ่งพาเชื่อมโยงกันเป็นชุมชนที่ใหญ่ขึ้น เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายทางชาติพันธุ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เนื่องจากประชาชนใน 4 จังหวัดภาคตะวันตก ได้แก่ กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม มีกลุ่มชาติพันธุ์ อาทิ มอญ กะเหรี่ยง ลาว เป็นต้น ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวนี้ มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีที่โดดเด่นที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตก ยังมีอารยธรรมทวารวดี ซึ่งเป็นอารยธรรมโบราณ มีอายุประมาณ 1,500 ปี ก่อน และยังปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญเชื่อมโยงกันทั้ง 4 จังหวัด อันจะสามารถส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ผลกระทบที่พึงประสงค์อีกประการหนึ่ง ได้แก่ จังหวัดในภาคตะวันตกอาจเป็นศูนย์กลางการ

ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เนื่องจากมีแหล่งทรัพยากรภายในชุมชน รวมถึงภูมิปัญญาและประเพณีท้องถิ่นดั้งเดิมที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ส่วนผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่พึงประสงค์ พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวก่อให้เกิดมลพิษ ป่าไม้ถูกทำลาย และมีขยะปริมาณมาก เนื่องจากมีคนเข้าไปในพื้นที่มาก ซึ่งประชาชนเจ้าของพื้นที่ต้องรับผลกระทบสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของยศ สันตสมบัติ (2547) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการจัดการทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่นหรือกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าการท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต ระบบเศรษฐกิจ และการจัดการทรัพยากรของชุมชน ซึ่งแบบแผนการดำเนินชีวิตจะเปลี่ยนไปในลักษณะของการเลียนแบบนักท่องเที่ยว การสูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความเป็นตัวตน ความไม่เท่าเทียมในการกระจายผลประโยชน์ การแย่งกันใช้ทรัพยากร และความเสื่อมโทรมด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหามลพิษและของเสีย เป็นต้น

นอกจากนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวอาจมีผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมชุมชนหลายประเด็น อาทิ วิถีชีวิตชุมชนจะถูกบิดเบือน วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนจะหายไป เนื่องจากคนภายนอกเข้ามาอยู่ในพื้นที่ วัฒนธรรมชุมชนถูกทำเป็นสินค้าทั้งหมด คนในชุมชนขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ขัดแย้งกันง่าย มีปัญหาอื่นตามมาได้ง่าย และคนจะทำผิดง่าย เพราะขาดการควบคุมเชิงสังคม ชาวบ้านเจ้าของพื้นที่ถูกแย่งชิงทรัพยากร สอดคล้องกับแนวคิดของชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540) ที่กล่าวถึงผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์จากการท่องเที่ยวไว้หลายประเด็น ได้แก่ การท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดปัญหาการขยายบริการทางเพศ ปัญหาความแออัด ปัญหาจราจรและอากาศเสีย วัฒนธรรมชุมชนได้รับผลกระทบ คนในชุมชนสูญเสียความภูมิใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่น ถ้าวัฒนธรรมนั้นๆ ถูกใช้เป็นสินค้าขายแก่นักท่องเที่ยว เพราะเห็น

วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน) ๒๕๕๘

เป็นความแปลกและความบันเทิง และผลการศึกษาของ พลอยศรี โปราณานนท์ (2545) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชนกลุ่มน้อยใน เชียงใหม่ : กรณีหมู่บ้านม้งดอยปุย ผลการศึกษาพบว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนในด้านสังคม เช่น เปลี่ยนแปลงอาชีพ วิถีชีวิต และความสัมพันธ์ทางสังคม กล่าวคือ ทำให้หมู่บ้านม้งดอยปุยเปลี่ยนจากหมู่บ้านชาวเขาที่สงบ เรียบง่าย และอบอุ่น ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ตลาดจำหน่ายของที่ระลึก พฤติกรรมและทัศนคติของชาวเขาในหมู่บ้านม้งก็เปลี่ยนไป

สำหรับปัญหาเสพติดและอาชญากรรม รวมถึงการค้ามนุษย์ ก็คงเป็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ หากไม่มีการควบคุมดูแลที่เข้มแข็งและทั่วถึง รวมถึงการเพิ่มปริมาณของแรงงานต่างด้าวอาจทำให้เกิดปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรม และประชากรแฝงจากแรงงานที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอภิภูฐาน พงศ์พิศาล (2549) ที่ได้ศึกษาผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้โครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ กรณีศึกษา บ้านไทย-จังโหลน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า การที่บริเวณพื้นที่อันเป็นที่ตั้งของบ้านไทย-จังโหลน มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว นั้น ส่งผลให้เมืองเกิดการขยายตัวและเปลี่ยนแปลงสภาพจากการทำสวนยางและการค้าชายแดนไปเป็นเมืองศูนย์กลางทางด้านธุรกิจบริการ (อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว) และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ขนาดใหญ่ ที่มีทั้งอาคารพาณิชย์ โรงแรม สถานบันเทิง ร้านค้า โดยมีจุดเน้นของชุมชนเป็นแหล่งบันเทิงประเภทสถานเริงรมย์ ซึ่งทำให้เศรษฐกิจของพื้นที่เจริญขึ้น แต่ในขณะเดียวกันพื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นแหล่งแสวงหาผลประโยชน์จากคนหลากหลายบวกและด้านลบ

ผลกระทบด้านบวกที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ รายได้ของคนในพื้นที่เพิ่มขึ้น สามารถเข้าถึงระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานได้ดีขึ้น ขณะเดียวกันผลกระทบด้านลบพบว่า ปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมนั้นเพิ่ม

มากขึ้น ทั้งเรื่องหญิงบริการ ปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การฉ้อโกง การปล้นทรัพย์ การพนันและยาเสพติดให้โทษ นอกจากนี้ยังพบว่าราคาที่ดินสูงขึ้น วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ของชาวบ้านเปลี่ยนไปจากความสัมพันธ์แบบเพื่อนเป็นนายจ้างกับลูกจ้าง ความรู้สึกผูกพันและรักท้องถิ่นลดลง รวมถึงค่านิยมทางสังคมของเด็กและเยาวชนเปลี่ยนแปลงเป็นการลอกเลียนแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและหญิงบริการ

ส่วนผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่พึงประสงค์พบว่า คนในชุมชนได้ประกอบอาชีพมากขึ้น ทั้งในรูปแบบลูกจ้างและกิจการของตัวเอง มีการลงทุนด้านการท่องเที่ยว ที่พัก การขนส่ง และ อาหารทะเล มีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรีกับกลุ่มจังหวัดภาคตะวันตก ทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามจุดเด่นของแต่ละจังหวัด จะเกิดการพัฒนาระบบเส้นทางขนส่งสินค้า เกิดการพัฒนาทางกายภาพเพื่อรองรับการเติบโตทางธุรกิจ ได้แก่ โรงแรม ท่ารถ และศูนย์อุตสาหกรรม พื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตกจะเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบสำหรับการบริโภค เช่น ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ เพื่อรองรับความต้องการใช้จากการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตกมีพื้นที่ทางการเกษตรและผลิตผลทางการเกษตรจำนวนมาก ทั้งการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ และชุมชนใน 4 จังหวัดภาคตะวันตก ได้ผลิตสินค้าท้องถิ่นสำหรับการจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงบริการอื่นๆ ตามเส้นทางท่องเที่ยว นอกจากนั้น พื้นที่ 4 จังหวัดภาคตะวันตกจะเป็นศูนย์กลางคลังสินค้า และฐานการผลิตทางอุตสาหกรรม เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูง น้ำไม่ท่วม ซึ่งผลกระทบในประเด็นต่างๆ ดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (อ้างถึงในสุทธิรักษ์ กรรณล้วน, 2549) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวไว้ว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ และรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

เป็นรายได้ที่กระจายไปสู่ประชากรในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการบริการที่ต้องใช้แรงงานมนุษย์ในการทำหน้าที่ให้บริการ โดยเฉพาะในธุรกิจทางตรง เช่น ธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว เป็นต้น และส่งผลกระทบต่อธุรกิจทางอ้อม เช่น หัตถกรรมพื้นบ้าน อันเป็นการใช้เวลาว่างมารับจ้างทำงานเพื่อช่วยเหลือรายได้อีกกับครอบครัว เป็นต้น และอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังมีบทบาทในการสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่างๆ เมื่อเกิดการเดินทางท่องเที่ยวจากภูมิภาคหนึ่งไปสู่ภูมิภาคหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างประเทศ ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น โรงแรม ภัตตาคาร สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งก็จะมีผู้ลงทุนในหลายๆ ลักษณะอันเป็นการสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นนั้นๆ

นอกจากนี้การท่องเที่ยวมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพได้อย่างสูงสุด รวมถึงสนับสนุนการฟื้นฟู อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว เพราะเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังสถานที่ใดๆ ก็จะต้องมีการใช้จ่าย เป็นค่าอาหาร ซื้อสินค้าที่ระลึกซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน หากพักแรมก็ต้องใช้จ่ายค่าที่พัก เงินที่จ่ายออกไปนี้จะกระจายทั่วไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น เช่น จ่ายเป็นค่าที่พัก ก็ยังกระจายไปสู่ชาวบ้านที่ปลูกพืชผัก เลี้ยงสัตว์ ซึ่งนำผลผลิตที่ได้มาประกอบอาหารสำหรับหัตถกรรมพื้นบ้านซึ่งจำหน่ายเป็นที่ระลึกก็นำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาใช้เป็นวัสดุเพื่อผลิตเป็นของที่ระลึก แม้ว่าจะเป็นรายได้เล็กๆ น้อยๆ แต่เมื่อรวมกันเป็นปริมาณมากๆ ก็เป็นรายได้สำคัญส่งผลกระทบต่อกระตุ้นการผลิตทางการท่องเที่ยวได้ทางหนึ่ง

สำหรับผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่ไม่พึงประสงค์ พบว่า เมื่อเกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวจะทำให้ค่าครองชีพในชุมชนสูงขึ้น เกิดปัญหาเกี่ยวกับการขายที่ดินทำกินเพราะที่ดินมีราคาแพง คนในชุมชนอาจเพิ่มขึ้นแต่มีการกระจายรายได้ก็น้อย กลุ่มทุนจะ

ตักตวงผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนมากเกินไป ขณะที่ชุมชนไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ลดลง ต้องอาศัยแหล่งอาหารจากภายนอกชุมชนซึ่งมีต้นทุนสูง รวมถึงทรัพยากรป่าไม้อาจถูกทำลายมากขึ้นและเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาอุตสาหกรรม และการพัฒนาทางกายภาพ เช่น การตัดถนนอาจมีผลกระทบต่อารเวนคืนที่ดิน และการสูญเสียพื้นที่ภาคเกษตรกรรม ซึ่งผลกระทบต่อกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภัสสรภรณ์ ลังกาฟ้า (2553) ซึ่งได้ศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านดอยปุย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวทำให้ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคมีปริมาณมากขึ้น การค้าการลงทุนภายในชุมชนมากขึ้น แต่รายจ่ายและภาระหนี้สินก็มีมากขึ้นตามไปด้วย เพราะราคาสินค้าอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น ประกอบกับต้องกู้เงินมาลงทุนทำการค้า รายได้และการจ้างงานของคนในชุมชนก็มีมากขึ้น แต่ก็ไม่เท่ากับการเพิ่มของราคาสินค้าอุปโภคบริโภคและภาระหนี้สิน การเปลี่ยนแปลงอาชีพภายในชุมชนก็มีมากขึ้น โดยเปลี่ยนมาเป็นอาชีพค้าขายแทนอาชีพเกษตรกรรม แม้โดยรวมการท่องเที่ยวจะสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน แต่ก็สร้างช่องว่างการกระจายรายได้ในชุมชนมากเช่นกัน เนื่องจากการท่องเที่ยวสร้างรายได้มากแก่คนบางกลุ่มเท่านั้น และการท่องเที่ยวทำให้การผลิตสินค้าเองจากภูมิปัญญาพื้นบ้านลดลง เพราะสินค้าส่วนใหญ่จะนำมาจากภายนอก และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธงชัย ประเทือง (2555) ที่ได้ศึกษาผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจจากการสร้างปางช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ตำบลกี้ตช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดิน ทำให้คนในหมู่บ้านบางส่วนไม่สามารถทำอาชีพเกษตรกรรมได้เหมือนเดิม

วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน

ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๒ (เมษายน - มิถุนายน) ๒๕๕๘

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานราชการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กรม จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง อาทิ ท้องถิ่นและสภาอุตสาหกรรมสามารถนำผลการวิจัยไปศึกษาเพื่อวางแผนการจัดการท่องเที่ยวของ 4 จังหวัดภาคตะวันตกในอนาคต รวมถึงนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายเพื่อ

ส่งเสริมการท่องเที่ยว และการป้องกันปัญหาด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ที่อาจเกิดขึ้น จากการพัฒนาการท่องเที่ยว

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยวแบบใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based) เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้สามารถเรียนรู้และปรับตัวให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยอาศัยการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก

บรรณานุกรม

- กอง บก.ฐานเศรษฐกิจ คอลัมน์ อสังหาริมทรัพย์ REAL ESTATE. (2556). สักตุนที่'บ้านปูนน้ำร้อน'คุมเข้มผังชุมชนชายแดนห้ามพัฒนาเชิงพาณิชย์. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2556, จาก http://www.thanonline.com/index.php?option=com_content&view=article&id=167095:2013-02-05-07-03-21&catid=128:-real-estate-&Itemid=478.
- เกษม จันท์แก้ว. (2554). การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมขั้นสูง (*Advanced Environmental Impact Assessment*). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เหลียว ฤกษ์จุฑิมล. (2542). มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉลอง ชุนมนตรี. (2551). ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมในการก่อสร้างกระเช้าเชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน กรณีศึกษาบ้านสบแพม บ้านตีนธาตุ และบ้านแพนกลาง ตำบลทุ่งยาง อำเภอป่าสัก จังหวัดแม่ฮ่องสอน. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณรงค์ เล็งประชา. (2544). วิถีไทย. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ณัฐวุฒิ ปงเมฆ. (2547). ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นของไทย กรณีศึกษาเปรียบเทียบจังหวัดเชียงรายกับจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทวย. (2556). [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2556, จาก <http://daweidevelopment.com/index.php/us/thai-news/140-2012-03-02-04-46-13>.
- ธงชัย ประเทือง. (2555). ผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจจากการสร้างปางช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ภัตสรภรณ์ ลังกาฟ้า. (2553). ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านดอยปู่ย จังหวัดเชียงใหม่. รายงานวิจัยคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยศ สันตสมบัติ. (2547). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการทรัพยากรโครงการพัฒนาความรู้และศึกษาโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย. โครงการ BRT ชั้น 5 อาคารสำนักงานวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีแห่งชาติ.
- วีรพล มณีพงษ์. (2531). การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชาวนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ศึกษากรณีบ้านกุดรัง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.
- ศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2555). เอกสารประกอบการรับฟังความคิดเห็นการกำหนดขอบเขตและแนวทาง การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Public Scoping) โครงการทำเทียบเรือบริเวณโรงไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2556, จาก <http://www.kbcku.ac.th/data/news/%... Final.pdf>.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2537). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรี. (2555). โครงการวางผังชุมชนชายแดนบ้านพุน้ำร้อน ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2556, จาก http://www.dpt.go.th/kanchanaburi/main/index.php?option=com_content&view=article&id=21&Itemid=15.
- สำนักงานประมาณ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.). (2556). ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง กลุ่มที่ 1 (4 จังหวัด). [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2556, จาก http://www.bb.go.th/bb/information/activity/Xbit/chg_strg /chgstrg_menu.htm.
- สำนักผังประเทศผังภาค กรมโยธาธิการและผังเมือง. (ม.ป.ป.). (2556). โครงการวางและจัดทำผังอนุภาคกลุ่มจังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ราชบุรี. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2556, จาก <http://www.subregional-planning.mouchel.co.th/>.
- สำนักผังประเทศผังภาค กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2556). แนวคิดการพัฒนาตามแนวรัศมีเมืองศูนย์กลางหลัก. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2556, จาก <http://www.subregional-planning.mouchel.co.th/html/framework.html>.
- อธิฐาน พงศ์พิศาล. (2549). ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้โครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ กรณีศึกษา บ้านไทย-จังโหลน อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนามัย (ธีรวิโรจน์) เทศกะทีก. (2555). การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (Health Impact Assessment : HIA). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- "บ้านพุน้ำร้อน". (2556). [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ วันที่ 14 พฤษภาคม 2556, จาก http://banphunamron-dawei.blogspot.com/2012/06/blog-post_03.html.
- Becker, H.A. (1997). *Social Impact assessment : method and the Developing World*. London : UCL Press Limited.

- Italian–Thai Development Public Co.Ltd. (2013). *Dawei Development Company Limited*. [Online]. Retrived July 17, 2014, from <http://daweidevelopment.com/index.php/en>.
- Kittiratt Na Ranong, H.E. (2013). *The Roadmap to Real Opportunities for Thailand and ASEAN*. [Online]. Retrived July 17,2014, from http://www.mof.go.th/home/Pr/fpo_roadmap.pdf
- Arkhom Termpittayapaisith. (2012). *Thailand’s Labor, Infrastructure Capacity and Dawei Development Project*. [Online]. Retrived July 17,2014, from <http://www.boi.go.th/upload/content/Thailand’sLaborInfrastructureCapacityandDaweiDevelopmentProject.pdf>.
- Kosum Saichan,Assoc.Prof.Dr., Atchareeya Saisin. (2014). *Transborder Civil Society and International Mega Development Project in Myanmar: A Case Study of Dawei Deep Sea Port and Industrial Estate Project*. [Online]. Retrived July 17,2014, from <http://rcsd.soc.cmu.ac.th/InterConf/paper/paper23.pdf>.
- Mahesuan Kruewan. (2014). *Thailand Development Policy for Neighboring Countries : Dawei Development Project Case Study*. [Online]. Retrived July 17,2014, from http://www.mof.go.jp/pri/international_exchange/visiting_scholar_program/ws2014_a.pdf.

